

DELAJSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor. Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII. Zadrugi dom — Celje, Delavska
bornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostopna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 92.

Sreda, 16. novembra 1932.

Leto VII.

Program dr. Srškiča.

Na seji poslanskega kluba JRKD. je predsednik vlade dr. Srškič imel dne 11. t. m. govor, v katerem je razvil program vlade.

Predvsem je povedal, da je vlada predložila narodni skupščini načrt zakona o občinah. Občinski odbori se volijo po tem načrtu s splošnim, enakim, neposrednim javnim glasovanjem po načelu večine, ne pa po načelu proporca.

Ta načrt se tiče menda samo kmetijskih občin.

Vlada pripravlja tudi zakonski načrt o banovinski upravi in banovinskih samoupravah. O vsebini in o volilni pravici načrta listi ne poročajo.

Dalje pripravlja vlada novelo zakona o zborovanjih in združenjih. Narodni skupščini bo ta načrt predložen v najkrajšem času. Ta zakon bo določal, da se strankarsko politično življenje ne sme razvijati ne plemenito, ne versko ali pokrajinsko s tendenco separatizma, in ima namen, kakor pravi dr. Srškič, da se omogoči manjšim in številčno slabšim političnim skupinam organizacijo, če stoji programsko na narodnem in državnem edinstvu. Iz tega poročila pa ni razvidno, v koliko bo novi zakon zahteval še druge pogoje, kakor razsežnost političnih skupin po banovinah ali srezih, kakor je določeno v sedaj veljavnem tozadnem zakonu.

Ministrski predsednik obeta tudi izpremembo volilnega zakona za narodno skupščino. Minister zagotavlja, da bo novi volilni zakon olajšal svobodno in polno udeležbo v političnem življenju vsaki politični stranki, ki stoji na integralnem jugoslovansko-nacionalnem in državnem programu.

Dalje je dr. Srškič govoril o proračunu za leto 1933-34. Proračun bo znižan za 700—800 milijonov. Vlada hoče vse neizplačane obveznosti iz prvega polletja poravnati do konca drugega proračunskega polletja. Glede finančne politike je izjavil dr. Srškič, da je vlada proti vsaki inflaciji. Kolebanje dinarja na inozemskih borzah je iskati v nepovoljni plačilni bilanci države, slabega pritoka tujega kapitala, ustavitvi reparacij in težkočah mednarodne trgovine. Vlada se počenja tudi z inozemskimi upniki, da to vprašanje uredi.

Naznanila ministrskega predsednika sprejme javnost na znanje. O bistvu reforme v zakonodaji pa bo mogoča sodba šele potem, ko bodo zakoni uveljavljeni. Takrat bomo tudi mi poročali podrobneje o reformah.

Nemški baroni nočejo iz vlade.

Baron Papen še ne bo odstopil.

Nemški kancler baron Papen kategorično izjavlja, da še ne misli odstopiti ne on in ne kateri njegovih ministrov. Trudi se pa, da združi nacionalne stranke, s katerimi bi vladal neobzorno dalje.

Njegovo geslo je predvsem revizija mirovnih pogodb. S tem geslom upa ojačiti v Nemčiji svoj vpliv, enak kakor je Viljem ojačil militarni duh z geslom »Deutschland über alles!« Ce se baronu koncentracija ne posreči, bo pa menda le šel v — pokoj.

Zopet razpust nemškega parlamenta?

Večina državnega zbora proti kanclerju.

Baron Papen je sanjal o nacionalni koncentraciji, ki naj bi ga podpirala v državnem zboru. Toda do sledi mu akcija še ni uspela, ker je s svojo taktiko in izigravanjem narodnega zastopstva zaigral vso svojo resnost ne le pri političnih nasprotnikih, marveč tudi pri onih krogih, ki so z milijoni podpirali nacionalistično-fašistično gibanje. Še bolj si je pa nakopal nezaupanje in preziranje pri demokratičnih strankah.

Že se širijo vesti, da bo gospod baron zopet razpustil državni zbor. Vlada sicer teh vesti ne potrjuje, pač pa izjavlja, da je to pač kombinacija, kar pomeni toliko, kakor da vlada resno razpravlja zopet o razpustu parlamenta.

Odločitve še ni, ker čaka Hindenburg na posvetovanja strank v nadi, da se vendar posreči doseči sporazum med državno vlado in državnim zborom.

Zaščita kmetov.

Narodni skupščini je predložen jako važen načrt zakona o zaščiti kmetov, to je o razdolžitvi kmetijstva, kakor pravijo običajno. Zaščita je dvostranska. Z njo se odlagajo plačila dolgov za eno leto, znižujejo obresti in odgode eksekucije ter prodaja imetja zaradi dolgov. Onim kmetom pa, ki je višji kakor 70 odst. vrednosti njih imetja, se še dolg znižuje.

Zakon torej ne bo določal splošnega znižanja kmetijskih dolgov.

Dolgovi ostanejo v celoti, kakršni so bili, razen pri prezadolženih kmetih. Tu se dolgov znižajo za toliko, da ne presegajo 70 odst. imovinske vrednosti.

Obrestna mera se določa za prihodnje leto na 8 odst. in odplačilo glavnice na 2 odst. Ta odplačila obresti in amortizacijo morajo kmetje plačevati v dveh obrokih vnaprej. Če ne plačajo, je dopustna prodaja.

Toda vsa ta olajšanja ne veljajo

za dolgove vseh vrst. Vsi javni dolgovi so kljub zaščiti izterljivi tudi ob tem času, to so davki vseh vrst, dolgovi, ki so jih kmetje napravili pri trgovcih s kupovanjem blaga, dolgovi na zasluzku za delavce, terjatve zdravnikov in lekarnarjev, kakor tudi zadruge za združne posle.

Če je dolжник po 20. aprilu t. l. plačeval višje obresti kakor 8 odst., tedaj se mu višek nad 8 odst. odbije od glavnice, in če pa obresti ni plačal, se mu obresti prištejejo k glavnici.

Kakor je razvidno iz teh predlogov, se hoče s to zaščito doseči samo znižanje obrestne mere ter odgoditi prodajo imetja kmetijcev za leto dni.

O merah v zvezi s to zaščito, ki posegajo zlasti v službene razmere nameščencev gospodarskih zavodov, bomo izpregovorili pozneje, če jih zakonodajne ustanove ne bi revidirale pri redakciji načrta.

Taktika španske socialistične stranke.

Na kongresu španske socialno-demokratične stranke so dolgo razpravljali o udeležbi socialistov v novi vladi. Razprava je trajala dve seji ter je bila zaključena s predlogom Prista. Glavna govornika sta bila Pristo in Cabalero. Bestiero, znani predstavnik leveice, se je udeležil razprave samo v toliko, da je povedal, da ni maral, da stranka sodeluje v vladi, ali sedaj je prepričan, da bi izstop socialistov iz vlade v sedanjem trenutku skrajšal življenje parlamenta ter dovedel do prehitrih in zaradi tega nevarnih novih volitev. Za števili predlog je glasovalo po svojih delegatih 23.718, proti pa 6536 članov.

Predlog se glasi:

»Strankin kongres izjavlja, da naj sodelovanje socialistične stranke v vladi preneha, čim to dovolijo razmere, brez škode za utrditev in

okrepitev republike in brez nevarnosti za levičarski pravec, s katerim je označen novi režim z ozirom na to, da je sprejel ustavo in več drugih predloženih zakonov in ki mora priti do veljave tudi v vseh drugih zakonih, ki jih narodna skupščina mora še sprejeti

Ne da bi hotel kongres anticipirati korake, ki bi jih socialistični ministri morali podvzeti osebno ali iz kakršnegakoli razloga — da izstopijo iz vlade, se pooblašča strankino vodstvo in parlamentarna frakcija, da sklepata o tem, je-li so razmere ugodne za izstop iz vlade ali ne. Če mnenje strankine uprave in parlamentarne frakcije ne soglašata, tedaj naj o tem končno sklepa deželno zastopstvo.

Govorilo se je tudi o taktiki volilnih zvez z drugimi strankami.

Čehoslovaška štedi pri vojski.

Vojaški proračun znižan za 50 odst.

Čehoslovaška republika je svoj vojaški proračun v primeri z leti 1923 in 1924 že znižala skoraj za 50 odst. Čehoslovaška danes ni polovico toliko oborožena kakor je bila leta 1921. Tako je poročal v svojem ekspezeju čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš.

Zbirajte za tisk. sklad!

Alkoholizem in degeneracija ter demoralizacija.

Zmaga »mokrih« v Ameriki se zdi vsemu svetu neznansko pomembna. Svetovni kapitalizem si obeta z odpravo prohibicije nove vire dohodkov; kakšen vpliv bo pa imela ukinitve prohibicije na ljudi, jim je seveda postranska stvar — gre vendar za dobiček, ljudje so pa material. Tudi pri nas se nihče ne bavi s tem vprašanjem, a izvolitev Roosevelta smatrajo mnogi pri nas za nekakšno moralno potrdilo, da je njihov nagib k alkoholu upravičen in ni nikakor obsojanja vreden. Kapitalisti računajo že vnaprej, koliko bodo zaslužili z uvozom alkoholnih pijač in čudež je, da jim še niso zvišali cen. Skratka, ameriške volitve v zvezi z vprašanjem prohibicije so zmešale ves svet; delavstvo, ki naravno misli, pa predobro ve, da so v Ameriki izrabili gonjo proti prohibiciji le za volilno propagando in da eni in drugi skupini kapitalizma ni nikdar predvsem za kakršnokoli povzdigo ljudi — materialno ali moralno — če si od tega ne obetajo dobička.

Glede prohibicije menda ni pri nas načelne jasnosti, ali je umestna ter koristna ali ne, kakor so v Ameriki mnenja zelo deljena. Precej dobro je pa osvetlil to vprašanje nedavno na predavanju društva »Trenost« dr. F. Mis. Predavatelj je bil v Ameriki, kjer je dobro proučil vprašanje prohibicije. Sicer je pa bilo predavanje stvarno, brez tendencnega tona. Ko je nanizal spretno vse ugovore proti prohibiciji, je spretno dokazal, da je prohibicija kljub vsemu dosegla važne pozitivne uspehe in prišel do zaključka, da človeštvo uživa mamila le zato, ker propada. Konzum mamil narašča v razmerju z razvojem degeneracije ljudi. Ko bo (če bo) človeštvo fizično in npravno dovolj močno, ne bo več pogrešalo mamil. Prohibicija je potemtakem naravna, življenska nujnost, kajti zdravi, za življenje sposobni ljudje se morajo odreči alkoholu, zato je pa treba zakonito prepovedati uživanje alkohola, ki demoralizira ljudi, tako da so zapisani propadu.

Dokazal je tudi, da zaradi alkohola trpe največ fizično slabotnejši in duševno manjvredni, ker ti čutijo potrebo po pijači, da bi jim dala moč in ker so preslabi, da bi lahko prenašali življenske težave ter najdejo tolažbo le v alkoholni omami.

Pri tem pa ne smemo prezreti, da predavatelj očitno prišteva med manjvredne tudi delavce, revnejše ljudi z nižjo izobrazbo. S statističnimi podatki je namreč dokazoval, da 95 odst. ameriškega prebivalstva upošteva prohibicijo tako, da se ne vdaja pijančevanju ter da se rekrutira največ duševnih bolnikov, obolelih zaradi zastrupljenja z alkoholom, iz ostalih 5 odst. prebivalstva ki ga tvorijo manjvredni ljudje, pri seljenci, mešanci in zlasti črnci in ki so revnejši ter malo izobraženi, nekaj jih je celo nepismenih. Posebej je naglasil, da so črnci v Ameriki res manjvredni, ne le, da jih smatrajo za takšne.

(Dalje prihodnjik.)

Nezaposlenost v Franciji se je v oktobru zopet za 5172 na skupno 252.000 povečala.

Proračunska seja Javne borze dela v Ljubljani.

Za zvišanje proračuna ljubljanske
Borze dela.

Sinoči se je vršila proračunska seja upravnega odbora Borze dela v Ljubljani. Po odredbi centralnega odbora Borz dela v Beogradu bi se smelo v proračunu za leto 1933 predvidevati samo one minimalne izdatke za upravo in podpore, kakor so v letošnjem proračunu, in sicer: za upravo, administracijo in posredovanje dela Din 655.200.—, za podpore brezposelnim pa Din 1.310.000.—, to je skupaj Din 1.965.000.—. Član ravnateljstva in upravnega odbora JBD v Ljubljani s. Jakomin je kot zastopnik Delavske zbornice ta način budžetiranja, kakor ga je odredil centralni BD odbor v Beogradu, podvrget temeljiti kritiki. Kako pridemo do tega, da bi se budžetiralo tako kakor lani, ko se vendar že od aprila tega leta pobira od delavcev in delodajalcev za 100 odst. zvišan prispevek. Že letos se je teh prispevkov pobralo najmanj za Din 800.000.— in namesto, da se ta sredstva nakažejo Borzi dela v Ljubljani kot izreden proračun, se na odredbo centralnega odbora ne bi smelo niti za prihodnje leto staviti v proračun za podpore sredstev, ki se pobirajo za 100 odst. zvišano. Na predlog sodr. Jakomina je upravni odbor soglasno sklenil: da se ima prvič dati ljubljanski Borzi dela na razpolago vsa sredstva, ki so se v zvišanem prispevku zbrala lanske leto in drugič, da se ima predvideti v proračunu za leto 1933 še en milijon Din, ker bo po izjavi zastopnika OUZD v Ljubljani več pobranega prispevka v letu 1933 pri tem zvišanem prispevku nad 1 in pol milijona.

Gotovo je, da je sklep upravnega odbora Borze dela v Ljubljani radi vsak dan večje brezposelnosti popolnoma na mestu, ker zakaj bi se ustvarjalo rezervne fondе, ko je sila velikanska in se na vseh krajih organizirajo pomožne akcije. Nadejati se je, da bo centralni odbor Borz dela v Beogradu sklep upravnega odbora ljubljanske Borze dela tudi upošteval.

Zimsko blago

kupite najbolje in poceni samo v

J. Trpinovem bazarju

Vilko Ivanuša:

Izhod.

I.

Z vpognjeno glavo, z ozeblimi nogami in z mrakom v prsih je blodil po ulicah. Mislil je na svojo Marijo. In na malo Majo. Mračilo se je, sever je divje pihal po grudah snega in tulil okrog uličnih oglov ter se izgubljal nekje v brenčanju oledelelih brzovjavnih žic. A Srečko je čutil še večjo praznoto. Mračno je korakal mimo razsvetljenih izložb, pisanih plakatov in skremženih obrazov mimogredočih. Misel, blaga in drhteča, se je zibala v njegovih možganih in grbančila čelo.

— Kaj naj storim, kaj naj storim? je neprestano govorilo v njem.

— Da ji vse odpustim in da jo zopet vzamem k sebi?

To vprašanje se je oglasilo kot močan akord drage melodije. Odpustiti! To je edini izhod iz te zagate! Vsaj tako se mu je zdelo. Saj je tudi Človek odpustil na križu. A še prej je odpustil Mariji Magdaleni, grešnici. In zakaj ne bi tudi on? Tudi on ni bil vedno dober. Zgodilo se je, da je tudi on grešil. Da! Marija Magdalena! Tudi njegovi ženi je ime Marija!

— Marija...? Čudno! je mrmral sam sebi.

Mariborsko delavstvo za 40 urni delovni teden in zaščito najemnikov.

Velik shod Strokovne komisije.

Kakor v ostalih krajih naše države, je tudi mariborsko delavstvo minulo nedeljo zborovalo ter se pridružilo zahtevi strokovno organiziranega delavstva po svetu, da se mora uvesti 40-urni delovni teden. Shod je sklical Strokovna komisija in je nadvse lepo uspel.

Zborovanje je otvoril in vodil s. Petejan, ki je v lepih in pomembnih besedah obrazložil pomen tega shoda, k prvi točki dnevnega reda pa je poročal s. Eržen. — Referent se je uvodoma bavil z ustrojem kapitalizma, z razvojem industrije, napredkom tehnike, z gospodarsko krizo, njenimi vzroki ter usodepolnimi posledicami. Ako strada danes po svetu nad 30 milijonov brezposelnih, ni temu kriv delovni razred, pa tudi ne napredujoča tehnika, temveč oni, ki so si stroje prisvojili, da jim donosajo ogromne dobičke. Novi tehnični izumi morajo predvsem služiti celoti, ne pa poedincem, ker le tako bodo prinašali človeštvu srečo in blagostanje. Danes se uničujejo ogromne zaloge živil, nad 30 milijonov brezposelnih pa trpi glad in pomanjkanje. Tako gospodarstvo je brezglavo in krivično. Končno je s. Eržen obrazložil stališče delavstva, ki upravičeno zahteva skrajšanje delovnega časa na 40 ur tedensko ob nezmanjšanem zaslužku, kajti mezde našega delavstva so sramotno nizke, medtem pa draginja od dne do dne narašča. Zborovalci so izvajanjem govornika pazno sledili ter mu burno pritrdjevali.

Po predsedniku shoda prečitana resolucija, ki se nanaša na uvedbo 40-urnega delovnega tednika, zakonito zaščito stanovanjskih najemnikov i. t. d., je bila soglasno sprejeta.

O zahtevi zakonite zaščite stanovanjskih najemnikov, ki je bila druga točka dnevnega reda, je govoril s. Petejan. Deputaciji stanovanjskih najemnikov, ki je nekako pred 8. meseci intervenirala v Beogradu, se je takrat na merodajnih mestih zagotavljalo, da bo parlament kmalu proučil tozadevni zakonski osnutek, s čemur bo nato najemniško vprašanje rešeno zakonitim potom. »Jutro«, ki je pred volitvami večkrat ožigotalo postopanje hišnih lastnikov napram najemnikom, je pred dnevi priobčilo članek, v katerem člankar dokazuje, da se najemniško vprašanje pri nas samo rešuje. Da takšna trditve ni resna, najbolje dokazujejo številne barake v našem mestu. S tem, da bo mestna občina za stanovalce v baraki, ki se nahaja v ulici Kraljeviča Marka preskrbela stanovanja v že-

lezniških vagonih, ne bo tem stanovalcem mnogo pomagano. Zato mora biti ta rešitev le začasna. Govornik se je dalje pečal z zvišanjem najemnin v občinskih hišah ter poročal o poteku zadnje občinske seje, ki se je dolgo bavila s tem vprašanjem. Tudi na tej seji se je skušalo izigrati delavske zastopnike. Toda pri glasovanju se je pokazalo, da je večina v občinskem svetu skupno glasovala za zvišanje najemnin, proti pa so glasovali le delavski zastopniki ter g. Tumpej. Slednji, ki je sam najemnik stanovanja v občinskih hišah v Smetanovi ulici, ni mogel s svojim govorom pridobiti nobenega občinskega svetnika od magistratne večine, da bi bil glasoval proti povišanju, čeprav tudi g. Tumpej pripada klubu večine.

Govornik je dalje ostro ožigotal postopanje gotovih agitatorjev obnovljenega društva stanovanjskih najemnikov. Tako je pred dnevi neki agitator, ki nabira člane za društvo stanovanjskih najemnikov, v neki hiši v bližini parka udrihal po socijalistih ter zatrjeval, da bo sedaj društvo, ko so socijaliste ven pometali, bolj uspešno delalo. Kakor je takšna agitacija smešna in neresna, je vendar vredna vsega obsojanja. Organizirano delavstvo se je ves čas borilo za stanovanjsko zaščito najemnikov ter vztrajalo pri zahtevi, da se uvede stanovanjska zaščita tudi takrat, ko so gotovi voditelji iz nacionalnega tabora zatrjevali, da društvo stanovanjskih najemnikov ni več potrebno ter predlagali razid tega društva. Govornik je dalje ožigotal tudi delovanje gotovih kapitalističnih priganjačev, ki se hvalijo okrog, da bodo v Mariboru uničili marksizem. Seveda je to le pobožna želja teh podreptikov in koristolovcev. Marksizem je živ, ker je ozko spojen z življenjem, zato bo v Mariboru kakor tudi drugod le napredoval vse dotlej, dokler se njegova načela ne bodo uveljavila. Ob ogromnem navdušenju in vehementnem pritrdjevanju navzočih, je s pozivom, da naj se delavstvo oklene svobodnih strokovnih organizacij, s. Petejan končal svoja izvajanja in zaključil lepo uspešni shod.

Vodstvo švicarske socijalno-demokratske stranke je izdalo poziv vsem krajevnim organizacijam, da skličejo protestne shode proti nastopanju oblasti pri dogodkih v Ženevi. Taki shodi so se takoj vršili po vseh večjih švicarskih mestih, ki so povsod potekali mirno.

Doma in po svetu.

Italija utrjuje Zader. Kakor trde naši dalmatinski listi, se Italija ob naši dalmatinski obali pripravlja z veliko nervoznostjo za vsak slučaj. V zaledju Zadra, ob naši meji, kopljejo nasipe in jarke ter delajo posebne utrdbe. Zadrška skladišča so polna vseh vrst orožja in municije. Pred par dnevi je italijanski parnik izkrcal v Zadru 35 vagonov municije. Ves Zader se pretvarja v veliko vojno taborišče.

Kongres sodarskih mojstrov iz cele Jugoslavije se bo vršil dne 20. novembra t. l. v Celju v dvorani Obrtnega doma. Na predvečer se vrši v hotelu »Hubertus« predkonferenca. Kongres bo obravnaval stanje sodarstva in ostala vprašanja, ki se tičejo te stroke.

»Zbesneli elementi«. Sporočamo našim cenj. čitateljem in naročnikom, da smo nadaljnje priobčevanje podlistka »Zbesneli elementi« od del. pisatelja Ivana Vuka, morali vsled višje sile prekiniti.

O polnoči ga je počakal. Kako debelo prijateljstvo vlada med Ogrsko in Italijo, dokazuje dejstvo, da je Mussolini osebno sprejel Gömbösa, ko je prispel dne 9. t. m. o polnoči v Rim z brzovlakom.

Vladna kriza v Grčiji? V parlamentu se predsednik vlade Tsaldaris hoče ogniti vprašanju zaupnice. Njegov zaveznik Koudilis pa zahteva, da se parlament izreče za vlado in nje program. Predsednik odklanja to zahtevo, ker imajo Venizelisti večino v parlamentu. Pričakovati je novih volitev.

Francozi svare Bolgarijo. V nekem francoskem dnevniku je bil objavljen oster članek proti razmeram v Bolgariji, kjer so moritve in izziivanja na dnevnem redu. Poleg nezmožne vlade, ki noče napraviti reda, vodijo Macedonci obeh struj svojo politiko in pobirajo tudi kontribucije. List meni, da mednarodna politika v interesu svetovnega miru teh razmer ne bo smela dalje dopuščati.

Praznovanje obletnice proglatitve republike dne 12. novembra je kot državni praznik v Avstriji potekal popolnoma mirno. Socialni demokrati so imeli na Dunaju svoj obhod predpoldne. Začeli so se zbirati v kolonah iz vseh okrajev na Ring, kjer se je potem razvil veličasten obhod stotisočev. Popoldne so nacionalni socialisti priredili svojo manifestacijo na Karlovem trgu. Močno ojačeni policijski službi ni bilo nikjer treba stopiti v akcijo.

intam namrdnejo. Da ni morda to iz zavisti?

Nekega dne ni bilo šefa v uradu. Ker je prej končal svoje delo kakor običajno, se je odločil, da odide prej domov k svoji ženi. Hotel jo je iznenaditi. Ko je prišel do stanovanja, ni niti potrkal na vrata, nego je naglo stopil v sobo. In tedaj mu je bilo maloma razumljivo vse in tisto namrdavanje tovarišev. Na divanu je ležala njegova žena in na njej gospod šef. A mala Maja je spala v zibelki...

Pustil je vse, vzel malo Majo in odšel iz tistega mesta. Marija je ostala kot pozabljenka med daljavami. Cez mesec dni je prišla za njim. Prosila je, se zaklinjala, jokala in prosila za odpustanje. Že zaradi otroka!

On jo je ljubil. In odpustil ji je. Zopet je bilo vse dobro. Bila sta srečna. Zopet je pridno delal in to cele noči pri trdku, kjer je bil nastavljen, a ona mu je bila dobra. Ko se je zvečer vračal domov, sta se igrala z malo hčerkico Majo, kakor da sta tudi ona otroka. Vse je bilo pozabljeno! Pač ga je včasih zabolelo v notranjosti radi tistega, kar se je zgodilo, a ublažil se je pri pogledu v njene lepe modre oči, ki so ga gledale tako milo.

(Dalje prihodnjič.)

Da. Storil bo tako. Odpustil ji bo. Že radi male Maje, ki nima zdaj matere. A tako pogosto vprašuje po njej. In to ga posebno boli.

— Ata, kje je mamica? Dobra mama! — brbra mala, dveletna Maja.

Takrat vsakikrat ga silil na jok. — Ni mame! Mama je umrla! — je odgovarjal otroku.

Dete, kajpada, ne razume, kaj pravzaprav pomeni »umreti«. Ali njegova kodrasta plava glavica ve samo, da mame ni, a ona jo je tako rada božala in negovala. In da je baje ne bo nikdar več videla. In Maja grenko zajoka.

— Moja, mala moja Maja, ne jokaj!

Misel na otroški jok ga nehote opomni, da se vrne domov. Ali doma je tako tesno in prazno. In to v dolgih zimskih večerih, ko se ne more spati. In ko so noči tako težke in svinčene. Strašno je to, mrcvariti se v dolgih nočeh, ko beži spanec in ko je vsaka minuta neskončna večnost. Ko imajo vse misli svojo težo in še močnejše grebejo po ranjeni notranjosti.

Prišel je do vrat in vtaknil ključ. Začel je odklepiti, ali ključavnica ne pusti. Ključ se ne obrača. Poskuša še, a vse zaman.

— Hm, kaj je to?

Prijel je za kljuko in vrata so se odprla. Luč mu sine v oči. Soba je razsvetljena, a tam ob mizo se je naslonila nekaka nežna postava in nepremično stremi vanj.

— Marija... je planilo nehote.

— Srečko!

On se ne zgane. Oči se mu zatrudne in povsili jih je.

— Torej si prišla? je vprašal tiho.

Ni čakal odgovora, nego je trudno sedel na stol.

In se je zamislil.

Začelo se je že v Beogradu. In tu se je nadaljevalo. Tedaj sta bila komaj leto dni poročena. On je služil v neki banki, a svoboden čas je posvečal njej in tedaj ravno rodivšemu se otroku. Poleg tega pa je mnogo čital in se učil. Hotel je nadomestiti vse zaostalo, kar je zamudil zaradi ženitve in radi borbe za vsakdanji kruh. Zaljubila sta se malodane še kot otroka in se poročila proti volji staršev. Starši so se ju radi tega odrekli. In tako sta morala mnogo trpeti in delati in še povrh gladovati. Naposled se mu je le posrečilo, da je dobil to mesto v banki. In sedaj je dobro. Šef ga ima posebno rad. Skoro preveč! Tuintam se mu je zdelo malo čudno, da ga tako ceni in predstavlja pred drugimi. In ni videl, zakaj se mu njegovi tovariši tu-

Veliko napredovanje ameriške socialistične stranke. Poročali smo že o napredovanju socialistične stranke v USA. Ali ta napredek se nadaljuje. V prvem tednu tek. meseca je bilo glavnemu tajništvu stranke prijavljenih spet 21 novih strankinih klubov. Stranka je letos narastla že za 432 novih postojank. Zlasti so se

za stranko in za izvolitev ss. Normana Thomasa in Jamesa Maurerja za predsednika in podpredsednika v USA zanimali dijaki na amer. univerzah. Ustanavljali so se na univerzah dijaški klubi za izvolitev teh dveh pod geslom »Thomas and Maurer for President«, in v zadnjem času je bilo ustanovljenih že 123 takih klubov v 123 zavodih, po značaju vseučilišč.

Nov finančni škandal v Ameriki, ki je po svojem značaju in dimenzijah zelo podoben Kreugerjevemu, tvori v Zedinjenih državah veliko senzacijo. Gre za velikansko elektrniško podjetje, elektrniških kraljev bratov Samuela in Martina Insul, ki sta posedovala več sto elektrarn, od katerih je nad 5600 mest dobivalo električni tok. Podjetje je imelo svoj čas 150 milijonov dolarjev glavnice in skupnega premoženja 800 milijonov, prišlo pa je nenadoma v denarne težkoče in ko pred nekaj meseci družba ni mogla plačati nekakega računa za 8000 dolarjev, je v finančnem svetu završalo. Pojavljali so se vedno novi upniki za bajne vsote in podjetje je prišlo pod stečaj. Natančnejše preiskave so dognale, da sta se brata Insul že dalj časa izogibala poloma s ponarejanjem vrednostnih papirjev in z goljufivimi bilanci, podobno kakor Kreuger. Vsekakor brata Insul nista ostala čisto praznih rok, ko sta po razkritju afera zbežala v inozemstvo. Martin Insul je zbežal v Kanado, kjer so ga prijeli v Torantu, a so ga proti kavciji 50.000 dolarjev zopet izpustili. Samuela Insula so pa aretirali v Atenah, vendar ga grška vlada ni hotela izročiti ameriškim oblastem na njih zahtevo in so ga zopet izpustili češ, da »ni navaden zločinec«. Vse tako kakor pravi pregovor: »majhne muhe obvisijo v pajkovi mreži, veliki tiči pa skozi zlete«.

Usoda delavskih hišic v USA. Chicaska »Prosveta« poroča: Dasi je govoril Hoover v volilnem boju o vračajoči se prosperiteti in pojemajoči krizi v USA, ni ameriškim delavcem nič znanega o tem. Daleč po svetu se je nekdaš govorilo, da je ideal človeka, da ima svoje lastno domovanje in lastno hišico, izpolnjen v Ameriki skoro 100 odst., kajti tu ima skoro vsak delavec svojo hišico. Povedali pa niso, »svojo hišico... na obroke«. In zdaj se pozna to blagostanje v tem, da ti ubogi delavci ne morejo plačevati teh obrokev, ali pa pri plačani hišici davkov itd. in pridejo tako njih hišice na dražbo, kjer delavec izgubi še ono, kar je imel. Lepo je to popisal s. Ivan Jon- tez iz Clevelanda v eni svojih povesti, ki jo je priobčil letos v »Prosveti«. V Chicagu je bilo prodanih na javni dražbi letos samo v mesecu septembru 1385 hiš, kar je tudi za to milijonsko mesto rekordno število. Večinoma so te hiše od delavcev, ki zaradi brezposelnosti niso mogli zmagovati davčnih bremen, odplačil obrokev in drugih obveznosti. Tako je z »rajam« — Ameriko!

»Čudovito majhni ročici imate gospodičane!
»Da?«
»Da, da! Mislim, če bi zazdehali, bi si morali usta pokriti z obema rokama.«

Razmere v Reštanju.

V našem listu smo že večkrat priobčili poročila o redukcijah, nesrečah in splošnih razmerah na Reštanju, ki so bila v zvezi s tedanjim obratovodjem g. inž. Verbičem. — Prepričali smo se, da so bili ti članki deloma pretirani, deloma pa neresnični. Ker nimamo namena, da bi komurkoli delali krivico, jih obžalujemo ter dajemo s tem gosp. inž. Verbiču zadoščenje.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Trbovlje.

Rudarji, ščitimo naše zdravje! Delavstvo, zaposleno pri TPD v Trbovljah, je že vajeno slabih razmer, kazni itd., ali kar se pa dogaja sedaj, mu pa tudi že preseda. Tudi izkoriščanje delovne sile mora imeti svojo mejo. Zaporedoma izdaja ravnateljstvo nove odredbe o delovnem času, o kaznih itd., tako da je delavstvo že čisto zbegano. Na zapadnem obratu n. pr. mora motorovodja, ko pripelje delavce iz rova, takoj zopet zapegljati drugo tretjino v rov nazaj, ne da bi smel izmenjati napol vrelo vodo v motorju. Dim, ki ga oddaja motor pri vroči vodi, delavce naravnost duši. Kaj nam pomagajo Protituberkulozna liga in pa dispanzer, če so pa delavci primorani delati na krajih, ki so absolutno nezdravi in v več slučajih brez pitne vode. Na nekaterih krajih so delavci primorani brodirati do kolen po vodi — in to celo po glavnih progah — posebno kadar se zaliva. Če bo šlo tako naprej, bo bodoča statistika v Trbovljah izkazovala ne več 50 odst. na tuberkulozi umrlih, temveč 80 odst. ali pa še več. Delavci, spoznajte, da boste pod takimi okoliščinami zboleli. Kako se pa z bolnimi postopa, vam je znano iz časa redukcij. Družba gleda na to, da se takih ljudi znebi. Organizirajte se, da bomo v stanu, boriti se za boljše delovne pogoje!

Hrastnik.

Par novic. O dosedanjem organizmu g. B., ki je bil najboljši pomočnik našemu župniku, se govori, da bo moral iti in prepustiti svoje službeno mesto drugemu. Baje je že preskrbljeno za to, da g. B. ne bo več mogel orgljati kakšnih drugih melodij in da mu bo odpovedano stanovanje v rudniški hiši. Gospodje, ki delajo na tej spremembi, hočejo tudi, da bi naj novi organist prevzel cerkveno računovodstvo, tako da bi tudi ga. D. izgubila svojo funkcijo. Kam bosta šla brezposelni organist in pa ga. D., še

ni znano, težko pa bo obema na zimo dobiti drugo mesto. Tudi cerkvene službe niso več sigurne; tudi v vinarstvu Gospodovem se delavci menjavajo.

Jesenice.

Otvoritev predavanja podruž. Zveze delavskih žen in deklet na Jesenicah se je vršilo v torek, dne 8. t. m. Obisk je bil prav dober in kljub slabemu vremenu je bilo navzočih nad 100 delavskih žen in deklet. Predavanje in serijo predavanj je otvorila s. Helena Zugwitzeva, ki je poročala o namenu teh predavanj. Zatem je pozdravila ta predavanja v imenu jeseniške »Svobode« s. Cv. Kristan, ki je naglasil, da se vršijo ta predavanja sporazumno in soglasno s »Svobodo«. »Svoboda« bo ta predavanja podpirala po vseh svojih močeh, zlasti je pa potrebno, da se jih pridno udeležujejo tako »Svobodašice« kakor »Svobodaši«. Zatem je predavala o temi: »Nujna potreba izobrazbe delavske žene« prof. Milena Premrujeva iz Kranja. Predavanje je bilo izčrpno in zanimivo. Predavateljica je podala sliko razvoja človeške družbe, potem je pokazala na temeljne zahteve ženskega gibanja meščank in temeljne zahteve proletarskega ženskega gibanja. Končno je poudarila potrebo izobrazbe in vzgoje proletarske žene, ki bo samo izobrazena mogla kdaj doseči boljšo bodočnost. Po predavanju se je razvila debata, ki so se je udeležili s. Cv. Kristan, s. Premrujeva in s. Helena Zugwitzeva. Zatem je bil še razgovor o postopanju zaradi kuriva staroupokojenk in pa kuriva sploh. Ob 9. uri zvečer je s. Zugwitzeva zaključila lepo uspeši večer.

Šahovska simultanka g. Vasje Pirca na Jesenicah. Šahovski odsek »Svobode« kar naprej prireja Turnir na Galerijah pri Poklukih, simultanka g. Milana Vidmarja ml., nekaj manjših simultank in simultanka s. Perka na Hrušici (kjer bo kmalu revanš). Ko se je pa mudil šahovski mojster g. V. Pirc na svoji turnejski poti s simultankami v Sloveniji in to na Vrhniki, odsek tudi ni okleval in je, neglede na stroške, povabil g. Pirca na Jesenice. Da so jeseniški in gorenjski šahisti sploh znali ceniti to priliko, se je takoj videlo iz zanimanja, ki ga je simultanka vzbudila. In res; že dosti pred osmo uro zvečer, in sicer v sredo, dne 26. oktobra, so se začeli zbirati v dvorani Delavskega doma na Savi šahisti, tako da jih je bilo kmalu po osmih zbranih 32, ki so vsi nestrpnost čakali boja. Šahisti so bili z Jesenic, Javornika, Hrušice, Mojstrane itd. Ob pol 21. uri je otvoril simultanko v imenu jeseniške »Svobode« s. Cvetko Kristan, ki je pozdravil navzoče in g. mojstra ter v kraješem pozdravnem govoru naglasil visoko kulturno stanje delavstva, ki se kljub vsem naporom v dnevni službi, v prostem času posveča povsem duševni igri, kakor je ta šah. Poudaril je tudi smernice, ki vodijo delavske šahiste pri študiju šaha in v tem duhu očrtal današnjo simultanko. G. Pirc je takoj začel z otvoritvami in zelo hitro nadaljeval. Prvih 5 potez pri vsakem igralcu, oziroma skupno 160, je napravil v 10 minutah, kar znači 16 v minuti, oziroma skoro vsako četrto sekundo eno. Otvoritev so bile različne. Kmalu se je igra začela zapletati in postala je počasnejša. V 100 minutah je bilo 17 potez ali skupno 544, kar bi bilo že samo 5.4 poteze na minuto. Kmalu so začele padati prve žrtve: po devetnajsti potezi se je kot prvi udal g. Razinger Franc. Vmes so se vrstili še drugi; zadnji se je pa udal po osemdeseti potezi ob pol 2. uri zjutraj g. Jalen J. Dva igralca sta igri dobila, in to: s. Hofinger Alfonz, predsednik šahovskega odseka »Svobode« po 45 potezah in g. Slavko Koren po 26 potezah. Remiziral pa je g. Simen Sablatnik. G. Pirc je dobil skupno 29 partij. Zanimivo je, da so vsi trije, ki jih g. Pirc ni mogel pogaziti, obrtniki. Oba zmagovalca sta pa brivska mojstra... Poleg teh partij je bilo izbranih še več zanimivih in dobrih iger, ki jih je pa g. Pirc odločil v svojo korist. Na koncu je izjavil g. Pirc, da je imel precej močne nasprotnike. Zanimivo je tudi, da

se je v tej simultanki poskusil g. šahovski mojster Pirc s smučarskim prvakom g. J. Janšo in ga porazil. Pri stroki g. Janše bi bilo gotovo obratno. (Vsak po svoje...) V celoti pa je turnir prav lepo uspel in zadovoljil vse navzoče. Jeseniški »Svobodi« pa želimo, da gre kar tako naprej in še nadaljuje s tem delom v prid svojega članstva in vseh. — Družnost!

Guštanj.

Da je pri nas tudi kriza ter velik kup revščine, je gotovo daleč okrog znano; tudi draginja narašča dan za dnem, a v tovarni se dela še vedno le po 4 dni v tednu. Le par oddelkov dela kratko dobo polno, a kljub tej mizeriji ostaja delavstvo indiferentno napram strok. organizacijam, namesto da bi si vzeli za vzgled jeseniške kovinarje, ki se čutijo že dovolj močne, da so odpovedali kolektivno pogodbo za doseglo boljše. Pri nas pa se en del delavcev raje kosa v tem, kateri že delj časa ni bil član strokovne organizacije, drugi del se pa ukvarja z ugibanjem, katera organizacija da je cenejša. Dosedaj sta obstojali le dve organizaciji: Savez Metalskih Radnika Jugoslavije in Jugoslov. strok. zveza. Število razredno zavednih delavcev ni veliko. Zadnji teden pa so gotovi ljudje na delu, da bi ustanovili še tretjo — žolto organizacijo. Tako imamo sedaj bogato izbiro na organizacijah, kakor ženske v modnih salonih za klobuke. Tistim, ki se trudijo ustanoviti žolto organizacijo, je predvsem na tem ležeče, da bi vlovili že organizirane delavce. Zakaj to delajo, bodo sami najbolje vedeli. Gotovo pa je, da se tega razbijanja organizirane fronte delavcev lahko najbolj veselijo podjetniki. Delavstvo onespodobiti za boj — je najmanjša umetnost. Gotovo pa bo ta nova organizacija rešiteljica našega bednega delavca, ker je nek njen propovednik oseba, katera je še pred kratkim delavcem na široko razkladala, zakaj da naša tovarna tako slabo obratuje. Po njegovem prepričanju so temu krive previsoke delavske plače. Vsled tega ne more konkurirati z ostalimi podjetji v državi, ki so v krajih, kjer se delavstvo z manjšim zaslužkom zadovoljuje. Ako bo tudi ta novo pečena organizacija poslušala to mnenje, potem ji je zagotovljen popoln uspeh (?). Vi, delavci, se pa pripravite, da boste še bolj nategnili pasove, da boste napolnili praznoto želodca. Obžalovati je le to, da se še najde kakšen delavec, ki se da begati. Pred kratkim je prinesel list »Pohod« članek iz Guštanj, iz katerega sledi, da pisca mednarodnost leži v želodcu in da bi najrajši videl okrog Guštanj kitajski zid, v njem pa same mutce. Tudi komunistični duh uvoha med nami. Mislimo, da so za to tukaj oblasti, ne pa ljudje, ki bi bolje storili, če bi svoji okolici izprašali vest. Bolj koristno in pošteno delo bi napravil pisec, če bi pomagal grajati in odpravljati krivice in bedo, ki se nam mirnim delavcem deli in ki ne želimo nič drugega, kakor to; za pošteno delo pošteno plačilo. Pisava, ki naliči pisanju umrle »Orjune«, pa ne bo užgala — ostala nam je v preveč slabem spominu. Delavci pa naj dobro premislijo, komu se zaupajo. Če hočemo odpraviti krivice, ki se nam gode, potem pomagajmo vzpostaviti — kakor na Jesenicah — oni mogočni »Mie! Zato vstopite vsi, ki želite sebi in svojem dobro, v vrste SMRJ.

Šah.

Šahovski odsek »Svobode« v Mariboru je odigral dne 6. t. m. s sodrugišahisti iz Celja v dvorani Delavske zbornice v Mariboru mat na desetih deskah, pri čemur so gostje zasluženo zmagali v razmerju 6 : 4. Ob tej priliki jih je pozdravil v imenu naše podružnice »Svobode« s. Petejan, ki je poudaril potrebo duševne izobrazbe delavcev. Priporočal je, da delavci tudi na šahovskem polju bistre svoj um. V imenu šahovskega odseka »Svobode« iz Celja se je zahvalil s. Godnik. To srečanje delavskih šahistov je bilo prvo v Mariboru in je le želeli, da bi temu srečanju sledilo še več sličnih prireditel.

Eksportna hiša »Luna«

M A R I B O R
Aleksandrova cesta 19

Otroški jopiči od Din 19— naprej
ženske jopice . . . 50—
moški jopiči . . . 70—
vsi izdelki iz lastne pletarne!
Perje za blazine . kg á 15 do 25 Din
belo gosje perje . . . 55 .
belo polpuhasto gosje perje . . . 90 .
la belo puhasto perje . . . 220 .

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj**
14 kratno originalno ameriškano

zlato nalivno pero
ali pa Kürschnerjev ročni leksikon,
(900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« Welt. Naroča se Administration der »Radio« Welt Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Usnjate rokavice v veliki izbiri
tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.